

अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती धोरण-२०२०

भाग-१ -राज्याचे नवीन व नवीकरणीय (अपारंपारिक) ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मितीच्या पारेषण संलग्न प्रकल्पांसाठी एकत्रित धोरण- २०२० व भाग-२ -राज्याचे नवीन व नवीकरणीय (अपारंपारिक) ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मितीच्या पारेषण विरहीत प्रकल्पांसाठी एकत्रित धोरण- २०२०.

महाराष्ट्र शासन

उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : अपाऊ-२०२०/प्र.क्र.१३७/ऊर्जा-७

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : ३१ डिसेंबर, २०२०.

- संदर्भ :** १) शासन निर्णय, उद्योग उर्जा व कामगार विभाग, क्र.अपाऊ-२०१५/प्र.क्र.४९/उर्जा-७, दिनांक २०/०७/२०१५
२) शासन निर्णय, उद्योग उर्जा व कामगार विभाग, क्र.अपाऊ-२०१५/प्र.क्र.३६७/उर्जा-७, दिनांक ११/०२/२०१६
३) महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण, पुणे यांचे क्रमांक: महाऊर्जा/समन्वय/शाससन पत्रव्यवहार/२०२०-२१/१९४७, दिनांक २८/०७/२०२० चा प्रस्ताव.

प्रस्तावना :-

राज्यातील वाढते औद्योगिकरण व शहरीकरणामुळे पारंपारिक वीजेची मागणी दिवसेंदिवस वृद्धीगत होत आहे. या वीजेची निर्मिती प्रामुख्याने कोळसा, पेट्रोलजन्य पदार्थ, नैसर्गिक वायु या ऊर्जा संसाधनापासून होत आहे. सदर ऊर्जेची संसाधने मर्यादित स्वरूपात असून भविष्यात संपुष्टात येणारी आहेत. अशा ऊर्जा स्रोतांचा बेसुमार वापर केल्याने हवेच्या प्रदुषणात मोठी भर पडत आहे. यामुळे वैश्विक तापमान वाढ आणि पर्यावरण बदलाचा अनिष्ट परिणाम सर्वांना सोसावा लागत आहे. पॅरिस करारानुसार राष्ट्रीय निश्चित मानकानुसार ४० टक्के इतकी ऊर्जा सन २०३० पर्यंत अजीवाश्म इंधन स्रोतापासून निर्माण करण्यास कटीबद्धता दर्शविली आहे.

केंद्र शासनाने नवीन व नवीकरणीय (अपारंपारिक) ऊर्जास्रोतांचे महत्व विचारात घेऊन सन २०२२ पर्यंत १७५ गिगावॅट इतकी वीजनिर्मिती विविध अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतातून करण्याचे उद्दिष्ट ठेवले आहे. यात १०० गिगावॅट वीज निर्मिती सौर उर्जेद्वारे, ६० गिगावॅट पवन उर्जेद्वारे व उर्वरित १५ गिगावॅट वीज निर्मिती अन्य अपारंपारिक ऊर्जास्रोताद्वारे करण्यात येणार आहे. सदर उद्दिष्टांची पूर्तता निश्चित केलेल्या कालावधीत पूर्ण होण्यासाठी सर्व राज्याचा सहभाग महत्वाचा ठरणार आहे. राज्यातील उपलब्ध ऊर्जा स्रोतांतून वीज निर्मितीचा वाव लक्षात घेता सन २०२५ पर्यंत २५००० मेगावॅट क्षमतेचे अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्प कार्यान्वित करण्याचे प्रयत्न होण्याची गरज आहे.

पर्यायी ऊर्जास्रोतांपासून निर्माण होणाऱ्या वीजेचे प्रमाण पारंपारिक वीज निर्मितीच्या तुलनेत वाढविण्याकरीता शासनाद्वारे अपारंपारिक ऊर्जा निर्मितीबाबत सन १९९५ पासून धोरण निश्चित करण्यात येत आहे. या धोरणांतर्गत दि.३१ मार्च, २०२० अखेर ९३०५ मेगावॅट क्षमतेचे अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्प कार्यान्वित करण्यात आले असून एकूण २१२३ मेगावॅट क्षमतेचे प्रकल्प कार्यान्वित होण्याकरीता प्रगतीपथावर आहे. हे पाहता अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती क्षेत्रात राज्यात भरपूर वाव आहे.

मा.महाराष्ट्र राज्य विद्युत नियामक आयोगाने नित्यनुतनशील ऊर्जा खरेदीचे बंधन (सौर व बिगर सौर) राज्यातील वीज वितरण कंपन्यांना लागू केले आहे. यामुळे सर्व वीज वितरण कंपन्यांना त्यांच्या परवाना क्षेत्रामध्ये एकूण वीज वापराच्या तुलनेत विशिष्ट प्रमाणात अपारंपारिक ऊर्जा खरेदी करणे आवश्यक झाले आहे. परिणामी सन

२०२५ पर्यंत २५,००० मेगावॉट क्षमतेचे अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पाची उभारणी करण्याचे उद्दिष्ट साध्य करण्याच्या दृष्टीने नियोजन करण्याची गरज आहे. तेव्हा सध्या अस्तित्वात असणाऱ्या अपारंपारिक ऊर्जा धोरणाचा पुनर्विचार करून शासकीय यंत्रणा व खाजगी क्षेत्र यांच्या सहभागास प्रोत्साहन देणारे नवीन धोरण आखणे आवश्यक झाले आहे. यात प्रामुख्याने पारेषण संलग्न, पारेषण विरहीत व साठवणूक प्रकल्पांमध्ये खाजगी/शासकीय गुंतवणुकीस पोषक वातावरण निर्मिती अभिप्रेत आहे.

वरील बाबीं विचारात घेऊन राज्याचे नवीन व नवीकरणीय (अपारंपारिक) ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मितीच्या प्रकल्पांसाठी पारेषण संलग्न / पारेषण विरहीत एकत्रित अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती धोरण-२०२० जाहीर करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्याचे नवीन व नवीकरणीय (अपारंपारिक) ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मितीच्या प्रकल्पांसाठी पारेषण संलग्न / पारेषण विरहीत एकत्रित अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती धोरण-२०२० च्या अंमलबजावणीस खालीलप्रमाणे शासन मान्यता देण्यात येत आहे:-

उद्दिष्ट :-

- १) राज्यात वीजेची वाढती मागणी विचारात घेता पुढील पाच वर्षात १७,३६० मेगावॉट इतकी वीज क्षमतावृद्धी पर्यावरणपूरक अशा नवीन अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प आस्थापित करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- २) असे प्रकल्प उभारताना विकासकांद्वारे होणाऱ्या राज्यातील गुंतवणुकीस सहाय्यभूत धोरणाद्वारे रोजगाराच्या संधी व गुंतवणूक वाढीस मदत करणे.
- ३) केंद्र शासनाच्या अपारंपारिक ऊर्जा धोरणातील उद्दिष्टांना पुरक असे राज्य शासनाचे धोरण असणे.
- ४) राज्य शासनाच्या विविध अधिनियम व प्रामुख्याने विद्युत अधिनियम, २००३ व त्याअंतर्गत असणारे नियम, विनियम, मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे निश्चित केलेले नियम, विनियम, संहिता इ. च्या तरतुदी व त्यात वेळोवेळी होणाऱ्या सुधारणांच्या अधीन राहून प्रकल्पांची उभारणी करणे.

धोरणाच्या अंमलबजावणीचा कालावधी व पूर्वीच्या धोरणाचा संक्रमण कालावधी :-

- १) सदर धोरण जाहीर झाल्यापासून ते दि.३१ मार्च, २०२५ या कालावधीकरीता लागू असेल.
- २) या धोरणाद्वारे दि.२० जुलै, २०१५ चे नवीन व नवीकरणीय ऊर्जास्रोतांपासून वीज निर्मितीचे पारेषण संलग्न प्रकल्पांसाठीचे एकत्रित धोरण-२०१५ व दिनांक ११ फेब्रुवारी, २०१६ चे नवीन व नवीकरणीय ऊर्जास्रोतांपासून वीज निर्मितीचे पारेषण विरहीत धोरण- २०१६ अधिक्रमित करण्यात येत आहे.
- ३) तथापि, सन २०१५ व सन २०१६ च्या धोरण कालावधीत ज्या अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पांना नोंदणीपत्र देण्यात आले आहे, अशा प्रकल्पांना, अथवा सदर धोरण जाहीर झाल्यानंतर पुढील तीन महिन्यांत, संबंधित सन २०१५ व सन २०१६ च्या धोरणांतर्गत प्रकल्पांची नोंदणी करण्याची प्रकल्पधारकास मुभा असेल. अशा प्रकल्पांना संबंधित

धोरणात नमूद प्रोत्साहनात्मक बाबींचा लाभ नवीन धोरण जाहीर झाल्यापासून एक वर्षाच्या आत प्रकल्प कार्यान्वित केल्यास अनुज्ञेय ठरतील.

अनुज्ञेयता :-

नोंदणीकृत कंपन्या, स्थानिक/नागरी स्वराज्य संस्था, शासकीय संस्था, भागीदारी संस्था, खाजगी व्यक्ती, निमशासकीय संस्था, सहकारी संस्था, शेतकऱ्यांचे गट हे या धोरणानुसार प्रकल्प आस्थापित करण्यास अनुज्ञेय आहेत. यास अनुसरून मा.मंत्री (ऊर्जा) यांच्या अध्यक्षतेखालील गठीत समितीद्वारे प्रकल्पामध्ये जेथे राज्य शासनाच्या वित्तीय सहभागासह/अनुदान देण्यात येत आहे अशा परिस्थितीत अनुज्ञेय असलेली कंपनी / संस्था यांची निवड, त्यांच्या आर्थिक व तांत्रिक क्षमतेचे मुल्यमापन केल्यानंतर प्रकल्पाचे काम बहाल करण्यात येईल. सदर निवडीबाबतचे निकष महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ सुत्रधारी कंपनी तर्फे ठरविण्यात येईल. सदर समितीत प्रधान सचिव, ऊर्जा विभाग तसेच महानिर्मिती, महापारेषण व महावितरण कंपन्यांचे अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक हे सदस्य व महासंचालक, महाऊर्जा हे सदस्य सचिव म्हणून असतील.

सर्वसाधारण मार्गदर्शक तत्वे :-

या धोरणांतर्गत उद्दिष्टाची मर्यादा पूर्ण होईपर्यंत सर्वसाधारण मार्गदर्शक तत्वे खालीलप्रमाणे राहतील:-

- १) अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्प हे केंद्र शासनाच्या ऊर्जा मंत्रालय, नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय व त्यांतर्गतच्या विविध संस्था यांच्या मार्गदर्शक सुचनांचे पालन करून व राज्याचे हिताचे रक्षण करून विकसित करण्यात येतील.
- २) या धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी महाऊर्जाची सुकाणु अभिकरण म्हणून नेमणूक करण्यात येत आहे. अपारंपारिक ऊर्जा निर्मितीच्या सर्व प्रकल्पांची नोंदणी महाऊर्जाकडे करणे आवश्यक राहिल. सर्व पारेषण संलग्न प्रकल्पांची अंमलबजावणी महावितरण कंपनीकडून तर पारेषण विरहित प्रकल्पांची अंमलबजावणी महाऊर्जाकडून करण्यात येईल.
- ३) पवन आणि/ अथवा सौर प्रकल्पांची जोड इतर पारंपारिक / अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांच्या समवेत करून त्यामध्ये गरजेनुसार साठवण क्षमता अंतर्भूत करून संकरित (Hybrid) प्रकल्पांना विकसित करण्याच्या प्रकल्पांना प्राधान्य देण्यात येईल. असे प्रकल्प त्यांच्या स्रोतानुसार त्या प्रमाणात त्या उद्दिष्टांशी वर्ग होतील.
- ४) साठवणुक क्षमतेसहित (Storage) संकरित प्रकल्पाची आर्थिक व्यवहार्यता दर्शविण्यासाठी महाऊर्जामार्फत राज्य शासन /केंद्र शासनाच्या सहाय्याने अथवा स्वनिधीतून ऊर्जा निर्मितीचे संकरित पथदर्शी प्रकल्प शासन मान्यतेने आस्थापित करण्यात येतील.
- ५) प्रकल्प विहित मुदतीत उभारून कार्यान्वित करणे बंधनकारक राहिल, अन्यथा या धोरणातील सोयी-सवलती अनुज्ञेय ठरणार नाहीत. अपवादात्मक अथवा आपत्कालिन परिस्थितीमुळे प्रकल्प विहित मुदतीत पूर्ण होऊ शकला नाही तर अशा परिस्थितीत विहित कालावधी संपण्यापूर्वी अर्ज केला असेल तर प्रकरणपरत्वे अशा प्रकल्पांना दोन वर्षांपर्यंत मुदतवाढ देण्याचे अधिकार ऊर्जा विभागाद्वारे प्रधान सचिव (ऊर्जा) यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत केलेल्या समितीला राहतील. परंतु ही मुदतवाढ दि.३१ मार्च, २०२६ च्या पुढे असणार नाही.
- ६) प्रकल्प व निष्कासन व्यवस्था याबाबत विद्युत अधिनियम, २००३, मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे प्रसृत व वेळोवेळी लागू असणाऱ्या विनियम, आदेश, व्याख्या, शासनाचे आदेश, विनियम, नियम, अधिनियम तसेच राज्य शासनाद्वारे विहित तरतुदींच्या अधीन असतील.

- ७) या धोरणातील बाबी तसेच अंमलबजावणी करतांना एखाद्या बाबीचे स्पष्टीकरण अपेक्षित असल्यास त्याबाबत सर्वांगीण छाननी करून शासनास प्राप्त झालेल्या अभिप्रायांचा विचार करून, ऊर्जा विभागाद्वारे देण्यात आलेले स्पष्टीकरण अंतिम व सर्व संबंधितांवर बंधनकारक राहतील.
- ८) या धोरणांतर्गत प्रकल्प आस्थापित करणे, कार्यान्वित करणे व या धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी करणे या दृष्टीने आवश्यक कार्यपद्धती वेगळ्याने तदनुसार ऊर्जा विभागाद्वारे निर्गमित करण्यात येईल.
- ९) या धोरणाचा मध्यावधी आढावा राज्य शासनाद्वारे आवश्यकतेनुसार घेण्यात येईल. तसेच या धोरणातील अंमलबजावणीतील अडचणी, केंद्र शासनाचे धोरण अथवा तंत्रज्ञानातील बदल विचारात घेऊन सक्षम स्तरावर मान्यता घेऊन योग्य ते बदल करण्यात येतील.
- १०) या धोरणाची महाराष्ट्र शासनाद्वारे अक्षरशः व तत्त्वतः अंमलबजावणी करण्यात येईल; तथापि, या धोरणाच्या कोणत्याही भागाची अंमलबजावणी करण्यास निष्फळ ठरणे हा, पक्षकारांमधील कायदेशीर करारांच्या प्रयोजनार्थ "कायद्यातील बदल" म्हणून मानण्यात येणार नाही.
- ११) अपारंपारीक ऊर्जा प्रकल्पांना आवश्यकतेनुसार प्रचलित धोरणानुसार महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळाकडून समंतीपत्र घेणे आवश्यक राहिल.

धोरणाची अंमलबजावणी सुलभरित्या होण्यासाठी व गुंतवणुकीस पोषक अशा खालील सुविधा उपलब्ध करण्यात येत आहेत :-

- १) अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पांना राज्य शासनाच्या विविध प्रशासकीय विभागाशी संबंधित असणाऱ्या परवानग्या, मान्यता, संमती इ. बाबींसाठी उद्योग विभागाच्या मैत्री योजनेसारखी एक खिडकी वेब प्रणाली महाऊर्जाद्वारे विकसित करण्यात येईल. यासाठी विहित उद्दिष्टांच्या मर्यादेपर्यंत प्रकल्पधारकाने आवश्यक विहित परिपूर्ण कागदपत्रांची पूर्तता करून या वेब पोर्टलवर कागदपत्रे अपलोड केल्यानंतर आणि कागदपत्रांची सत्यता अचुकता व वैधानिक पूर्ततेची संपूर्ण जबाबदारी स्वयंघोषणापत्राद्वारे घेण्याच्या अधीन, विहित शुल्क जमा केल्यानंतर महाऊर्जाकडून नोंदणीपत्र संगणकाद्वारे आपोआप व तात्काळ देण्यात येईल.
- २) महाराष्ट्रातील जलाशये, पाझर तलाव, लघुपाटबंधारे तलावातील अल्प कालावधीसाठी बुडीत होणारी जमीन अपारंपारीक ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करण्यासाठी व्यवहार्यता तपासून वापरण्यात येतील.
- ३) या धोरणांतर्गत जे प्रकल्पधारक रु.१५०० कोटी वा त्याहून अधिक रकमेच्या प्रकल्पांमध्ये गुंतवणूक करू इच्छितील अशा प्रकल्पधारकास महाऊर्जाद्वारे "सहाय्य अधिकारी" उपलब्ध करून देण्यात येईल. असा सहाय्य अधिकारी प्रकल्पधारकांच्या प्रकल्पांना विनाव्यत्यय विनाविलंब मंजूरी मिळविण्याकरीता सहाय्य करेल. तसेच प्रकल्प उभारणीत शासकीय संस्थांशी संबंधित येणाऱ्या अडचणींबाबत संबंधित संस्थांशी समन्वय साधेल.
- ४) या धोरणातील अंमलबजावणीतील अडचणी दूर करण्याच्या दृष्टीने या धोरणांतर्गत मंजूर प्रकल्पांच्या प्रगतीचा आढावा दरमहा महाऊर्जाकडून घेण्यात येईल. तसेच महाऊर्जा सुरु असणाऱ्या प्रकल्पाबाबत प्रकल्प विहित कालावधीत पूर्ण होण्याच्या दृष्टीने प्रत्येक प्रकल्पाबाबत पुढील कालबद्ध कार्यदिशेसह आपला अहवाल पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत ऊर्जा विभागास सादर करेल.
- ५) प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीतील अडचणी सोडविण्यासाठी व सहाय्य करण्यासाठी महाऊर्जाद्वारे सर्व नोंदणीकृत प्रकल्पधारकांची बैठक किमान तीन महिन्यांतून एकदा अथवा आवश्यकतेनुसार अधिक वेळा घेण्यात येईल.

महाराजा अडचणी सोडविण्यासंदर्भात आवश्यक तेथे प्रकल्पधारकांकडून अभिप्राय घेऊन त्यांच्या उपयुक्ततेबाबत व धोरणाशी सुसंगत शिफारस शासन मान्यतेकरीता पाठवेल.

- ६) ऊर्जा विभागाद्वारे प्रकल्पधारकांच्या अडी-अडचणी सोडविण्याकरीता ऊर्जा सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली संबंधित विभागांच्या प्रतिनिधींची सुकाणू समिती गठीत करण्यात येईल. यात २५ मेगावॉटपेक्षा जास्त क्षमतेचे अपारंपारीक ऊर्जा स्रोतांचे प्रकल्पधारक आपल्या अडी-अडचणी सोडविण्यासाठी आवश्यकतेनुसार या सुकाणू समितीशी संपर्क साधतील.
- ७) प्रकल्पाकरीता लागणारी व उपलब्ध असलेली ग्रीड कनेक्टीव्हिटी प्रकल्पाच्या प्रगतीवर आधारित मागणीप्रमाणे तातडीने उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने सद्यःस्थितीतील धोरण व कार्यपद्धतीत योग्य बदल करण्यात येतील. कोणत्याही पूर्वग्रहाशिवाय ग्रीड कनेक्टीव्हिटी ही उद्दिष्टपूर्तीपर्यंत “हक्क” म्हणून समजण्यात येईल. महावितरण कंपनी, महापारेषण कंपनी व राज्य पारेषण उपक्रम (STU) हे तांत्रिक व्यवहार्यता पाहून ग्रीड वितरण जाळ्याच्या जवळच्या स्थळापासून ग्रीड कनेक्टीव्हिटी उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रयत्न करतील. यासाठी लागणारी मुलभूत / पायाभूत सुविधा ही प्रकल्प विकासक किंवा संबंधित संस्था यांचेद्वारे प्रचलित धोरण, नियम आणि विनियम यांच्या अंतर्गत निर्माण करण्यात येतील.

जमिनीच्या उपलब्धतेबाबतचे धोरण:-

अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पांना शासकीय जमीन उपलब्धतेबाबत खालील धोरण अवलंबविण्यात येईल:-

सर्वसाधारणपणे शासकीय जमिनीचे तीन प्रकार राहतील :-

प्रकार १:- राज्य शासनाच्या विविध संस्था, कंपनी, महामंडळ, सार्वजनिक उपक्रम, प्रशासकीय विभाग, नागरी व स्थानिक स्वराज्य संस्था, विद्यापीठे इ. (महसूल विभागाच्या मालकीची व ताब्यातील जमीन वगळून) च्या मालकीच्या व महसूल विभागाच्या मालकीच्या परंतु भाडेपट्ट्याने दिलेल्या जागा.

प्रकार २:- महसूल विभागाच्या मालकीची व ताब्यातील जागा.

प्रकार ३:- खाजगी वा केंद्र शासन, केंद्रिय संस्था/ महामंडळे/ सार्वजनिक उपक्रमे, आयुध निर्मिती कारखाने, संरक्षण दल इ.च्या मालकीच्या वा ताब्यात असणाऱ्या जमीनी.

प्रकार १ :-

अ) पहिल्या प्रकारच्या जागेवर अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करण्याच्या दृष्टीने संबंधित जमीन ज्यांच्या अखत्यारीत आहेत अशा संस्थांसमवेत, महावितरण/ महानिर्मिती/महाराजा करार करतील. असा करार करतांना सदर जागा भाडेत्वावर, भाडेपट्टी करारावर अथवा महसूलाची वाटणी तत्वावर दोन्ही पक्षांना मान्य होईल अशा पर्यायांवर जागा उपलब्ध करू शकतील. शासनाने ज्या जमिनी अहस्तांतरणीय व वापराचा हेतुबद्दल न करण्याच्या अटीवर प्रदान करण्यात आल्या आहेत, अशा जमिनीबाबत सक्षम स्तरावर पूर्वपरवानगीने उपलब्ध करून घेता येऊ शकतील. इतर अटी उदा.भाडेपट्टा कालावधी, भाडेपट्टा दर, इ. या बाबी त्यापुढेही लागू राहतील. तसेच भाडेपट्ट्याची जमीन उपभाडेपट्ट्याने देण्याची मुभा असलेल्या जमिनी याशिवाय विशेष हेतू वाहन (SPV) निर्माण करूनही जागा उपलब्ध करून घेता येऊ शकेल. अशा जमिनींचा वापर अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पांसाठी करण्याकरीता प्रथम सदर जमिनींचे प्रयोजनात बदल करण्यासाठी जमिनी प्रदान केलेल्या प्राधिकरणामार्फत सक्षम स्तरावर परवानगी घेण्यात येईल. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या जागेबाबत प्रकल्पासाठीची आवश्यक असलेली जमीन १५ एकर पर्यंत असल्यास ग्रामपंचायत स्तरावर, १५-२५ एकर

क्षेत्राकरिता पंचायत समिती व २५ एकर पेक्षा जास्त असल्यास जिल्हापरिषद स्तरावर उपलब्ध करता येतील. यासाठी अधिनियमांमध्ये आवश्यकतेनुसार बदल करण्यात येतील. तथापि ज्या शासकीय जमिनी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना विशिष्ट प्रयोजनासाठी हस्तांतरीत/भाडेपट्टीवर उपलब्ध केलेली असल्यास त्याबाबत शासनाची पूर्व परवानगी आवश्यक राहिल. नागरी स्वराज्य संस्थांच्या बाबत संबंधित नागरी संस्था अशा जमिनी अटी व शर्तीवर उपलब्ध करून देण्याबाबत निर्णय घेऊन अंतिम करारनामा करतील. प्रशासकीय विभाग व इतर यांच्या ताब्यातील जागेसाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग वा संस्था अटी व शर्ती विहित करण्यास व जागा भाडेपट्ट्याने देण्यास सक्षम राहतील. त्यानंतर अशा संस्था व इतर यांच्या मालकीच्या जमिनीवर त्यांना अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प उभारावयाचा असल्यास ते या धोरणातील तरतुदीनुसार उभारू शकतील.

ब) तसेच अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांतून निर्मित वीजेच्या पारेषणाकरीता संबंधित संस्था, विभाग, इ. अशी जागा प्राधान्याने शीघ्र सिध्द गणक दराने उपलब्ध करून देऊ शकतील.

प्रकार २ :-

अ) महसूल विभागाच्या अखत्यारितील जमिनीबाबत महावितरण, महानिर्मिती व महाऊर्जा हे त्यांच्या अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पांसाठी आवश्यक असणाऱ्या जमिनीसाठी संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकाऱ्यांकडे मागणी करतील. सदर मागणीच्या अनुषंगाने संबंधित जिल्हाधिकारी प्राधान्याने घनकचरा व्यवस्थापनाकरीता राखून ठेवलेल्या जागा व इतर निर्बंधित जागा वगळून अशी जमीन अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्प राबविण्यासाठी शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार योग्य अटी व शर्तीवर भाडेत्वावर/ भाडेपट्टा करारावर, नाममात्र रू. १ या दराने ३० वर्षांच्या भाडेकरारावर दोन्ही पक्षांना मान्य होईल अशा पर्यायांवर उपलब्ध करून देण्यास सक्षम राहतील. तथापि, ही जागा मोबदला न घेतापण उपलब्ध करता येईल. परंतु असा अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प कार्यान्वित झाल्यानंतर प्रकल्पातून मिळणाऱ्या नफ्यातील हिस्सा ५% प्रमाणे (प्रकल्पाच्या किमतीमध्ये जमिनीची किंमत सर्वसाधारणपणे ५% धरून) शासनास अदा करावा लागेल. (यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांना व विभागीय आयुक्तांना ठराविक मर्यादेपर्यंत अशी जमीन संबंधितांना हस्तांतरीत करण्याचे अधिकार प्रदान करण्यात येतील.) यासाठी जिल्हाधिकारी व विभागीय आयुक्त हे त्यांच्या अधिकारीतेत अशी जमीन संबंधितांना हस्तांतरीत करतील. तसेच आवश्यक तेथे सक्षम स्तरावर मान्यता घेतील.

ब) तसेच महावितरण, महानिर्मिती व महाऊर्जा हे त्यांचे अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्प स्वतः किंवा विकासकाकडून (PPP तत्वावर) उभारणार असतील, अशावेळी अशी आवश्यक असणारी जमीन जर अखंडीत नसेल तर अशा जमिनीचे एकत्रिकरण करण्यासाठी त्यामधील शासकीय जमिनीसाठी संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकाऱ्यांकडे मागणी करतील. सदर मागणीच्या अनुषंगाने संबंधित जिल्हाधिकारी त्यांच्या अधिकारीतेत प्राधान्याने अशी जमीन अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्प राबविण्यासाठी उपलब्ध करून देण्यास सक्षम राहतील. तसेच आवश्यक तेथे सक्षम स्तरावर मान्यता घेतील. अशा जमिनीच्या किमतीच्या ३०% दराने भाडेपट्टा वा अधिभार लावून देता येईल. (जमिनीची किंमत ही विकसित केलेल्या जमिनीच्या सर्वसाधारणपणे ३०% असणे गृहीत धरून)

क) तसेच अपारंपारिक ऊर्जा निर्मितीच्या पारेषणाकरीता संबंधित जिल्हाधिकारी त्यांचे अधिकार मर्यादेत अशी जागा प्राधान्याने शीघ्र सिध्द गणक नुसार येणाऱ्या दराने उपलब्ध करून देण्यास सक्षम असतील.

प्रकार ३:-

- अ) केंद्र शासनाशी संबंधित व इतर जमिनीबाबतही राज्य शासनाच्या जमिनीसंदर्भातील धोरणानुसार यथास्थिती अपारंपारिक प्रकल्पांकरीता जमिनी दोन्ही पक्षांना मान्य होणाऱ्या पर्यायातील योग्य अटी व शर्तीवर उपलब्ध करण्यात येऊ शकतील. केंद्र शासनाचे सार्वजनिक उपक्रम हे त्यांच्या जमिनीवर सौर ऊर्जा प्रकल्प उभारण्यासाठी विकासकासह महावितरण कंपनीकडे आल्यास ते परस्पर सामंजस्याने असे सौर ऊर्जा प्रकल्प उभारू शकतील. केंद्र शासनाच्या नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालयाने मान्यता दिलेल्या सोलर पार्कबाबत असा विकासक (SPPD) महावितरण कंपनीकडे आल्यास ते परस्पर सामंजस्याने असे सौर ऊर्जा प्रकल्प उभारू शकतील.
- ब) याशिवाय महानिर्मिती, महावितरण व महाऊर्जा त्यांच्या स्वखर्चाने परस्पर संमतीने खाजगी जमीनमालकांकडून भाडेपट्टी तत्वावर, खरेदीने वा परस्पर सहमतीने जमीन एकत्रितपणे उपलब्ध करून घेऊ शकतील. अशा प्रकल्पांकरीता महानिर्मिती, महावितरण व महाऊर्जा जमीन उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने आवश्यकतेनुसार SPV च्या माध्यमातून / स्वतंत्र कंपनीच्या माध्यमातून कार्यवाही करू शकतील.

विद्यमान नूतनीकरणक्षम ऊर्जा प्रकल्पांचे पुनःऊर्जाकरण:-

- १) सर्व विद्यमान अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पांना त्यांच्या निर्मिती क्षमता वाढीस प्रोत्साहित केले जाईल. अशा प्रकल्पांमधील त्याच स्रोतामध्ये एकतर नवीन उपकरणे बसवून वा कार्यक्षमता वाढवून अथवा इतर अपारंपारिक स्रोतासमवेत संकरीत करून असे साध्य केले जाऊ शकेल.
- २) या धोरणांमध्ये उद्दिष्ट पूर्ततेपर्यंत निर्मिती क्षमता वृद्धी अंतर्भूत राहिल. संकरीत प्रकल्पांच्या बाबतीत, त्या-त्या स्रोतांनुसार त्या प्रकल्पांना हे धोरण लागू होईल.
- ३) विद्यमान अपारंपारिक ऊर्जा प्रकल्पाचा वितरण कंपन्यांसोबत ऊर्जा खरेदी करार असल्यास आणि निर्मिती क्षमता वाढविणे प्रस्तावित असल्यास विद्यमान विद्युत खरेदी करार स्रोत, क्षमता आणि उर्वरित कार्यकाळापर्यंत चालू राहिल.
- ४) प्रकल्पातील अधिकची निर्मिती ही अपारंपारिक प्रकल्प समजला जाईल.
- ५) अशी अधिकची निर्मित वीज वितरण कंपनीला विहित प्रक्रियेद्वारे विकू शकतील.
- ६) संकरीत स्रोतांच्या बाबतीत स्वतंत्र स्रोतांसाठी स्वतंत्र मीटर बसविणे आवश्यक असेल. विद्यमान स्रोतामधील प्रकल्पाच्या क्षमतेत वाढ केल्यास वर्धित क्षमतेचे स्वतंत्र मीटरिंग करणे शक्य नसल्यास, विद्यमान विद्युत खरेदी कराराव्यतिरिक्त अतिरिक्त वीज किती पारेषित केली जाईल, हे प्रमाणित करण्यासाठी प्रथम विद्यमान विद्युत खरेदी करारानुसार क्षमतेची गणना (सौर आणि पवन स्रोतांसाठी क्षमता उपयोगाच्या फॅक्टरच्या वापरासह) केली जाईल आणि उर्वरित क्षमता ही वीज खरेदी कराराच्या बाहेर/ व्यतिरिक्त असल्याचे समजले जाईल. हे प्रमाण वीज खरेदी कराराच्या उर्वरित कार्यकाळापर्यंत चालू राहिल.
- ७) प्रकल्पाचा विद्यमान विद्युत खरेदी करार संपल्यानंतर, संपूर्ण प्रकल्प हा एकच प्रकल्प समजला जाईल व त्यातील निर्मित वीज वितरण कंपनीला विहित प्रक्रियेद्वारे विकू शकतील.
- ८) विविध स्रोतांच्या मर्यादा तत्कालीन विद्यमान धोरणानुसार विचारात घेण्यात येतील.

भाग-१

नवीन व नवीकरणीय ऊर्जास्रोतांपासून पारेषण संलग्न प्रकल्प

(१) सौर ऊर्जेपासून वीज निर्मिती प्रकल्प :-

या धोरणांतर्गत समाविष्ट असणाऱ्या सौर वीज निर्मितीच्या योजना /उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहेत:-

अ. क्र.	योजनेचे नाव	उद्दिष्ट (क्षमता मे.वॅ.)	निधी स्रोत
१.	अ) सौर ऊर्जेपासून वीज निर्मिती प्रकल्प विकसित करणे	१००००	खाजगी विकासक,
	ब) ग्रीड कनेक्टेड रुफटॉप सौर प्रकल्प	२०००	केंद्र शासन,
२.	अ) शासनाचे अमृत अभियान व महाराष्ट्र सुवर्णजयंती नगरोत्थान महाभियान व्यतिरिक्त राज्यातील इतर शहरी, वॉटर ग्रीड, ग्रामीण पाणीपुरवठा योजना सौर ऊर्जेवर कार्यान्वित करणे	५००	खाजगी विकासक, केंद्र शासन, संस्था
	ब) लघुजल व नळ पाणीपुरवठा करण्यासाठी पारेषण संलग्न सौर पंपाचा वापर करणे	३०	
३.	शेतकरी सहकारी संस्था/कंपनी/ गट स्थापन करून खाजगी गुंतवणूक उपलब्ध करून पारेषण संलग्न सौर ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प विकसित करणे.	२५०	खाजगी विकासक, संस्था,
४.	सौर / पवन ऊर्जा आधारित विद्युत निर्मिती प्रकल्पांसाठी एनर्जी स्टोअरेज व्यवस्था विकसित करणे.	५०	खाजगी विकासक, संस्था
५.	सौर ऊर्जेवर आधारित ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन उभारणी करणे.	५०	खाजगी विकासक, संस्था
६.	महाऊर्जांच्या स्वतःच्या जागेवर सौर / पवन सौर-संकरित पारेषण संलग्न ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करणे.	५०	खाजगी विकासक, संस्था
	एकूण	१२,९३०	

(१) (अ) सौर ऊर्जेपासून वीज निर्मिती प्रकल्प विकसित करणे :-

(१) (अ).१ राज्यात सौर ऊर्जेचा होत असणारा वापर, त्यासाठी उपलब्ध असणारी उपयुक्त सौर प्रारणनिहाय जागा आणि नित्यनूतनशिल ऊर्जा खरेदीचे बंधन लक्षात घेता या धोरणांतर्गत एकूण १०,००० मेगावॉट क्षमतेचे सौर वीज निर्मिती प्रकल्प कार्यान्वित करण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे. यात विविध प्रकारच्या सौर प्रकल्पांचा व त्याच्याशी संलग्नित इतर पारंपारिक अथवा अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतासमवेत संकरित प्रकल्पांचा अंतर्भाव राहिल.

(१) (अ).२ या धोरणांतर्गत सौर ऊर्जेपासून वीज निर्मिती प्रकल्पाची किमान क्षमता १ मेगावॉट इतकी राहिल.

- (१) (अ).३ या धोरणांतर्गत सौर वीज निर्मितीचे प्रकल्प राज्यातील वीज वितरण / निर्मिती कंपन्यांना स्पर्धात्मक निविदा प्रक्रियेद्वारे त्यांचे नित्यनूतनशील ऊर्जा खरेदी बंधन पूर्ण करण्यासाठी अथवा राज्यात किंवा राज्याबाहेर खुला प्रवेश (Open Access) / निजी वापरासाठी (Captive Use) किंवा तिसऱ्या घटकास वीज विक्रीसाठी विकसित करता येतील.
- (१) (अ).४ राज्यात आस्थापित होणाऱ्या राज्य पारेषण उपक्रम (STU) व आंतरराज्य पारेषण उपक्रम (CTU/ISTS) यांचेशी जोडणी करण्यात येणाऱ्या सौर ऊर्जा प्रकल्पांची नोंदणी महाऊर्जाकडे करणे बंधनकारक राहिल.
- (१) (अ).५ केंद्र शासनाच्या प्रकल्पांबाबत केंद्र शासनाद्वारे विहित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांमधील तरतुदीनुसार कार्यवाही करण्यात येईल.
- (१) (अ).६ प्रकल्पासाठी लागणाऱ्या लघुदाब, उच्चदाब आणि अतिउच्चदाब उपकेंद्राचे व त्यांना लागणारे पारेषण वितरण वाहिन्याचे सर्वेक्षण विकासक व वितरण कंपनी / महापारेषण यांच्याद्वारे संयुक्तरित्या करण्यात येईल. विकासकाद्वारे सदर उपकेंद्रे, वितरण कंपनी/ महापारेषण यांच्या तांत्रिक परिमाणानुसार व त्यांनी मान्य केलेल्या अंदाजपत्रकानुसार, तसेच, वितरण कंपनी / महापारेषण यांच्या देखरेखीखाली स्वखर्चाने करून घेतील. यामध्ये निष्कासन व्यवस्थेमधील असलेली उपकेंद्रे आणि पारेषण व वितरण वाहिन्यांमध्ये जे काही सुट्टीकरण अथवा करावे लागणारे बदल यांचा समावेश असेल. या धोरणांतर्गत उद्दिष्टांची पूर्तता होईपर्यंत पारेषण जोडणी प्रकल्पांना अनिवार्यपणे विहित कालावधीत उपलब्ध करून देण्यात येईल. यासाठी ऊर्जा विभागाद्वारे मानक कार्यप्रणाली (Standard Operating Procedure) निर्धारित करण्यात येईल.
- (१) (अ).७ सदर धोरणांतर्गत सौर वीज निर्मिती प्रकल्पांसाठी वीज खरेदी कराराचा कालावधी मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या विहित नियमाधीन राहिल. प्रकल्प आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य करण्यासाठी ओपन अॅक्सेसचा कालावधी हा किमान १० वर्षे असणे क्रमप्राप्त असून हा कालावधी मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे अंतिमतः निर्धारित करण्यात येईल. असे प्रकल्प विकसित करताना (Open Access/Captive/Group Captive/Third Party) उत्पादक/ उपभोक्ता यांना शासनाचे कर-उपकर/ शुल्क इ. भरणे आवश्यक राहिल. तसेच त्यांना त्यांच्या क्षेत्रनिहाय वितरण कंपनीस लागू असलेले शुल्क व कराचे दर अनिवार्य राहतील.
- (१) (अ).८ सौर वीज निर्मिती प्रकल्पांना आवश्यकता असल्यास उद्योग घटक म्हणून अनुज्ञेय ठरविल्यास नोंदणी करण्याची सुविधा राहिल.
- (१) (अ).९ या धोरणांतर्गत सौर वीज निर्मिती प्रकल्प खनिजे आढळत असलेल्या क्षेत्रात/ जिल्ह्यात आस्थापित करावयाचे झाल्यास भुविज्ञान व खनिकर्म विभागाचे ना-हरकत प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहिल.
- (१) (अ).१० या धोरणांतर्गत केंद्र शासनाच्या योजनेशिवायही सौर पार्क पध्दतीने सौर ऊर्जा प्रकल्प विकसित करता येतील. अशा प्रकल्पाची किमान क्षमता ५ मेगावॅट राहिल. सौर पार्कमध्ये ५ मेगावॅट पेक्षा कमी क्षमतेचे परंतु किमान १ मेगावॅट क्षमतेचे प्रकल्प विकसित करता येतील. असे लहान प्रकल्प भौतिकदृष्ट्या सलग असल्यास ते एकत्रित करून त्यांची क्षमता ५ मेगावॅट झाल्यास त्यासही वीज वितरण कंपनी / महापारेषण यांचेकडून पारेषण जोडणी देण्यात येईल. अशा प्रकल्पांना विहित उद्दिष्टांपर्यंत पारेषण जोडणी मिळण्याचा हक्क असेल.

(१) (अ).११ या धोरणांतर्गत मुख्यमंत्री सौर कृषी वाहिनी योजनेसाठीच्या अंमलबजावणी यंत्रणा त्यांनी निश्चित केलेल्या उद्दिष्टांच्या अनुषंगाने सौर ऊर्जा प्रकल्प उभारतील.

(१) (अ).१२ या धोरणांतर्गत राज्यातील सहकारी तसेच खाजगी साखर कारखाने, सुत गिरण्या, एम.आय.डी.सी. व इतर उद्योग आपल्या शिल्लक जमीन, वाहनतळ रोड तसेच छतावर प्रचलित नियम, अधिनियम, विनियम यांचा भंग न करता सौर ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करू शकतील.

(१) (ब) ग्रीड कनेक्टेड रुफटॉप सौर प्रकल्प:-

(१) (ब).१ या धोरणांतर्गत केंद्र शासनाच्या छतावरील पारेषण संलग्न सौर योजनेतर्गत येणारे प्रकल्प (GCRT) व स्वखर्चाने उभारण्यात येणारे छतावरील पारेषण संलग्न सौर प्रकल्प मिळून २००० मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प विकसित करण्यात येतील.

(१) (ब).२ कोणत्याही पूर्वग्रहाशिवाय ग्रीड कनेक्टीव्हिटी ही “हक्क” म्हणून समजण्यात येईल. महावितरण कंपनी तांत्रिक व्यवहार्यता पाहून ग्रीड वितरण जाळ्याच्या जवळच्या स्थळापासून ग्रीड कनेक्टीव्हिटी उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न करेल.

(२) (अ) राज्यातील शहरी तसेच ग्रामीण पाणीपुरवठा योजना सौर ऊर्जेवर कार्यान्वित करणे:-

(२) (अ).१ या धोरणांतर्गत पुढील ५ वर्षांमध्ये एकूण ५०० मेगावॉट क्षमतेचे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे.

(२) (अ).२ अशा प्रकल्पांसाठी लागणारी जागा संबंधित विभाग / संस्थेची राहिल.

(२) (अ).३ महाऊर्जामार्फत प्रकल्पाची प्रति मेगावॉट आधारभूत किंमत (Bench Mark Cost) वेळोवेळी निश्चित करण्यात येईल.

(२) (अ).४ संबंधित विभागांना शहरी व ग्रामीण पाणीपुरवठा योजनांकरीता ESCO तत्वावर योजना राबविण्यासाठी मेसर्स EESL, तत्सम संस्था किंवा विकासक कंपनीसोबत करार करण्यास मुभा असेल.

(२) (अ).५ सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

(२) (अ).६ याबाबतची कार्यपध्दती ऊर्जा विभागाद्वारे विस्तृतपणे तद्नंतर निश्चित करण्यात येईल.

(२) (ब) लघुजल व नळ पाणीपुरवठा करण्यासाठी पारेषण संलग्न सौर पंपाचा वापर करणे :-

याधोरणांतर्गत ग्रामीण व दुर्गम भागात वीज पुरवठा होऊ न शकणाऱ्या गावे/ वाड्या/ पाडे/ वस्त्या/ ग्रामपंचायती या ठिकाणी पिण्याच्या पाण्याचा उपसा व पुरवठा करण्यासाठी सार्वजनिक पाणी पुरवठा योजनांकरीता पारेषण संलग्न सौर पंपाचा वापर करण्यात येईल. यासाठी तलाव / विहिरी / कूपनलिका यासारख्या उपलब्ध स्रोतांवर सौर ऊर्जेवर आधारित ३, ५ व ७.५ अश्वशक्ती क्षमतेच्या पंपाची आस्थापना करून लघु जल व नळ पाणी पुरवठ्याकरीता योजना राबविण्यात येईल.

(२) (ब).१ याअंतर्गत राज्यामधील गावे / पाडे/ वाड्या / वस्त्या / ग्रामपंचायती या ठिकाणी आवश्यकतेनुसार प्रतिवर्ष ३, ५ व ७.५ अश्वशक्ती क्षमतेचे ८,००० पारेषण संलग्न सौर पंप आस्थापित करण्याचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात येत आहे.

(२) (ब).२ यासाठी तांत्रिक योग्यतेनुसार ५००० पर्यंत लोकसंख्या असलेली गावे / वाड्या / पाडे / वस्त्या / ग्रामपंचायती पात्र असतील.

(२) (ब).३ याअंतर्गत पारेषण संलग्न सौर पंपाची आस्थापना नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय यांनी वेळोवेळी दिलेल्या विहित तांत्रिक मोजमापे (Technical Specifications) व मानांकनानुसार करणे आवश्यक राहिल.

(२) (ब).४ सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

(२) (ब).५ याबाबतची अंमलबजावणीची कार्यपध्दती व निकष महाऊर्जाच्या सल्ल्याने ऊर्जा विभागाद्वारे निश्चित करण्यात येतील.

(३) शेतकरी सहकारी संस्था/कंपनी/ गट (PACS/ SHG/ Farmers Producers Organisation) चे पारेषण संलग्न सौर ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प विकसित करणे:-

(३).१ या धोरणांतर्गत पुढील ५ वर्षांमध्ये एकूण २५० मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्पाचे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे.

(३).२ यासाठी प्रकल्पाला लागणारी जागा शेतकरी सहकारी संस्था / PACS/ SHG/ Farmers Producers Organisation शेतकऱ्यांची कंपनी / स्वतःची असेल.

(३).३ महाऊर्जामार्फत प्रकल्पासाठी प्रति मेगावॉट किंमत निश्चित करण्यात येईल.

(३).४ याअंतर्गत विविध शेतकरी सहकारी संस्था / कंपनी स्वतः आवश्यक भागभांडवल उभारून, प्रकल्पाची जमीन तारण ठेवून किंवा खाजगी गुंतवणूकीद्वारे योजनेमध्ये सहभागी होऊ शकतील. अशी वीज महावितरण कंपनीद्वारे खरेदी करण्यात येईल.

(३).५ प्रकल्प धारकाने असा प्रकल्प शेतजमिनीवर / जलाशयावर आस्थापित करताना सौर ऊर्जा प्रकल्पांतर्गत सोलर मोड्युल उभारणीसाठीचे स्ट्रक्चर गरजेनुसार सुरक्षेची जबाबदारी घेऊन जमिनीपासून ४ मी. उंचीचे किंवा जमिनीवर व धरण नियंत्रण रेषेपासून किमान १.५ मी. उंचीचे असणे आवश्यक राहिल.

(३).६ तसेच प्रकल्प धारकास अशा प्रकल्पाचे सोलर मोड्युल उभारणीसाठीचे स्ट्रक्चर जमिनीपासून ४ मी. उंचीचे असल्यास व सुरक्षेची जबाबदारी घेतल्यास सदर प्रकल्पाच्या स्ट्रक्चरखालील जागेचा उपयोग अन्य कारणांसाठी करण्यास मुभा राहिल. यामध्ये मोकाट जनावरांसाठी कोंडवाडे तयार करणे, कुक्कुटपालन व शेळी/ मेंढी पालन, स्टोरेज, कोल्ड स्टोरेज इ. चा समावेश राहिल. यासाठी संबंधित विभागाचे सद्यःस्थितीत उपलब्ध असलेल्या योजनेचा पूरक अनुदान म्हणून लाभ घेता येईल.

(३).७ सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

(३).८ याबाबतच्या अंमलबजावणीची कार्यपध्दती ऊर्जा विभागाद्वारे तदनंतर निश्चित करण्यात येईल.

(४) सौर / पवन ऊर्जा आधारित पथदर्शी तत्वावर एनर्जी स्टोअरेज प्रकल्प विकसित करणे:-

(४).१ या धोरणांतर्गत पुढील ५ वर्षांमध्ये एकूण ५० मेगावॉट क्षमतेचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले आहे. यामध्ये २० मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प महाऊर्जामार्फत व उर्वरित ३० मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प ५ वर्षे कालावधीत खाजगी विकासकामार्फत विकसित करण्यात येतील. असे प्रकल्प सुरु करण्यापूर्वी महावितरण कंपनीकडून प्रकल्पाची व्यवहार्यता तपासण्यात येईल.

(४).२ अशा प्रकल्पातील वीज व संभाव्य वीजदर याबाबतची मान्यता महावितरण कंपनीकडून घेण्यात येईल.

(४).३ अशा प्रकल्पातील वीज महावितरण कंपनीकडून वीज विक्री कराराद्वारे खरेदी करण्यात येईल.

(४).४ वरील विक्री करारानुसार वीजेचा पीकलोड डिमांड असेल त्या वेळेस वीज वितरण कंपनी या स्टोरेज सिस्टीमधील वीज घेतील व या वीज बिलापोटी वीज वितरण कंपनी महाऊर्जास / खाजगी विकासकास महाराष्ट्र राज्य विद्युत नियामक आयोगाने निश्चित केलेल्या दरानुसार अथवा त्यांच्या धोरणानुसार वीज देयक अदा करेल.

(४).५ सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

(४).६ याअंतर्गत उभारण्यात येणाऱ्या प्रकल्पाची कमाल मर्यादा व अंमलबजावणीची कार्यपध्दती ऊर्जा विभागाद्वारे तदनंतर निश्चित करण्यात येईल.

(५) सौर ऊर्जेवर आधारित ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन उभारणी करणे:-

(५).१ या धोरणांतर्गत पुढील ५ वर्षांमध्ये एकूण ५० मेगावॉट क्षमतेचे ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनचे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे.

(५).२ अशा प्रकल्पासाठी लागणारी जागा प्रकल्प आस्थापित करणाऱ्याची / गुंतवणूकदाराची असेल.

(५).३ योजनेतील आस्थापक (Installer) आवश्यक भागभांडवल उभारून किंवा खाजगी गुंतवणुकीद्वारे योजनेमध्ये सहभागी होऊ शकतील.

(५).४ सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

(५).५ याबाबत विस्तृतपणे कार्यपध्दती ऊर्जा विभागाद्वारे तदनंतर विशद करण्यात येईल.

(६) महाऊर्जांच्या स्वतःच्या जागेवर सौर/पवन सौर-संकरित पारेषण संलग्न ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करणे:-

(६).१ या धोरणांतर्गत पुढील ५ वर्षांमध्ये एकूण ५० मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प महाऊर्जाद्वारे कार्यान्वित करण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे. प्रकल्पासाठी लागणारी जागा महाऊर्जांची असेल. महाऊर्जा याबाबतची कार्यपध्दती निश्चित करून महावितरण व शासनास प्रस्ताव सादर करून यथोचित मान्यता घेईल.

(६).२ सदर प्रकल्पांमधून निर्माण होणारी संपूर्ण वीज महावितरण कंपनीच्या विद्युत प्रणालीमध्ये market discovered rate वर निष्कासित करण्यात येईल.

(२) पवन ऊर्जेपासून वीज निर्मितीचे धोरण:-

या धोरणांतर्गत राज्यामध्ये जमिनीवर तसेच पश्चिम किनारपट्टीच्या ७२० किलोमीटर सागरी किनाऱ्यावरही (Off-shore) पवन ऊर्जा प्रकल्प उभारता येऊ शकतील.

१) या धोरणांतर्गत एकूण २५०० मेगावॉट इतक्या क्षमतेचे नवीन पवन ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करावयाचे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे.

२) याअंतर्गत प्रकल्पधारकांना उद्दिष्टपूर्तीपर्यंत महाऊर्जाकडे स्वयं:घोषणेद्वारे प्रकल्पाची नोंदणी करता येईल. असे करताना राज्य शासनाच्या सर्व लागू तरतूदींचे पालन केले असल्याचे नमूद करून प्रकल्प सुरु करू शकतील.

३) राज्यात नित्यनुतनशील ऊर्जा खरेदी बंधन पूर्ण करण्याकरीता, राज्यात निजीवापर, खुला प्रवेश व इतर राज्यांना वीजेची निर्यात करण्यासाठी पवन ऊर्जा प्रकल्प विकसीत करता येतील.

४) प्रकल्पांच्या जमिनीबाबत बिगर शेती मानीव दर्जा लागू राहिल. यासाठी लागू असणाऱ्या सध्याच्या अधिनियम/नियम/विनियम/संहिता इ. मध्ये महसूल व वन विभागाद्वारे योग्य बदल करण्यात येतील.

- ५) प्रकल्पांना आवश्यकता असल्यास “उद्योग घटक” म्हणून अनुज्ञेय असल्यास नोंदणी करण्याची सुविधा राहिल.
- ६) या धोरणांतर्गत आस्थापित होणाऱ्या पवन ऊर्जा प्रकल्पांना महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळाची संमती/ना हरकत प्रमाणपत्र घेणे बंधनकारक राहिल.
- ७) प्रकल्पाच्या ठिकाणी शासकीय पडीक जमीन/वन जमीन उपलब्ध असल्यास व संबंधित जिल्हाधिकारी / वन विभाग यांच्याकडे मागणी केल्यास, नियोजनाच्या दृष्टीने अनुज्ञेयता व अन्य नियमोचित अनुषंगिक बाबी तपासून जिल्हाधिकारी/वन विभाग निश्चित करतील व पारदर्शक पद्धतीचा वापर करून भाडेतत्वावर/भाडे करारान्वये/लिजवर देता येईल. प्रकल्प विहित कालावधीत सुरु न झाल्यास सदर मान्यता आपोआप रद्द होईल. आवश्यकतेनुसार संबंधित अधिनियम/नियम/संहिता इ.मध्ये यादृष्टीने आवश्यक बदल करतील. याबाबतची सविस्तर कार्यपद्धती महसूल व वन विभागाद्वारे निश्चित करण्यात येईल.
- ८) सदर धोरणांतर्गत पवन ऊर्जा वीज निर्मिती प्रकल्पांसाठी वीज खरेदी कराराचा कालावधी मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या विहित नियमाधीन राहिल. प्रकल्प आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य करण्यासाठी ओपन अॅक्सेसचा कालावधी हा किमान १० वर्ष असणे क्रमप्राप्त असून हा कालावधी मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे अंतिमतः निर्धारित करण्यात येईल. असे प्रकल्प विकसित करताना (Open Access/ Captive/ Group Captive/Third Party) उत्पादक/ उपभोक्ता यांना त्यानुसार शासनाचे कर-उपकर/ शुल्क इ. भरणे आवश्यक राहिल. तसेच त्यांना त्यांच्या क्षेत्रनिहाय वितरण कंपनीस लागू असलेले शुल्क व कराचे दर अनिवार्य राहतील. तथापि, निजीवापरासाठी Open Access कालावधी प्रकल्पाच्या आयुष्यमानापर्यंत लागू राहिल. अशा प्रकल्पांना या धोरणांतर्गत उद्दिष्टांची पूर्तता होईपर्यंत पारेषण जोडणी मिळण्याचा हक्क असेल.
- ९) खनिज आढळ क्षेत्रात/जिल्ह्यात प्रकल्पास भुविज्ञान व खनिकर्म विभागाचे “ना-हरकत प्रमाणपत्र” सादर करणे आवश्यक आहे.
- १०) पवन ऊर्जा प्रकल्प इतर अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांच्या प्रकल्पांसमवेत संलग्न करून व साठवण क्षमता अंतर्भूत करून उभारलेल्या संकरीत प्रकल्पास प्राधान्य राहिल.
- ११) राज्यातील वितरण कंपन्या /SECI मार्फत स्पर्धात्मक निविदेद्वारे आस्थापित होणाऱ्या पवन/सौर/संकरीत प्रकल्पांना केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार मानीव नोंदणी लागू राहिल. अशा प्रकल्पांना या धोरणांतर्गतच्या सोयी-सवलती देता येणार नाहीत.

(३) ऊसाच्या चिपाडावर/ कृषी अवशेषावर आधारित सहवीज निर्मिती प्रकल्प:-

- १) साखर कारखाने व कृषी उद्योगांमधून उपलब्ध होणाऱ्या उपपदार्थांपासून राज्यात अतिरिक्त वीज उपलब्ध होऊ शकते. याचा फायदा अशा उद्योगावर अवलंबून असणाऱ्या शेतकऱ्यांना होतो. तेव्हा अशा प्रकल्पांना चालना देणे आवश्यक आहे. मे. वसंतदादा शुगर इन्स्टीट्यूट यांचे अहवालानुसार राज्यात अद्याप १३७४ मेगावॉट क्षमतेस वाव आहे. हे पहाता या धोरणांतर्गत ऊसाच्या चिपाडावर आधारित/ कृषी अवशेषांवर आधारित सहवीज निर्मिती प्रकल्पांकरीता १३५० मेगावॉट इतके उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे.
- २) या धोरणांतर्गत अशा प्रकल्पांमधून निर्माण होणारी वीज राज्यातील वीज वितरण कंपन्यांना त्यांचे नित्यनुतनशील ऊर्जा खरेदी बंधन पूर्ण करण्याकरीता वापरता येईल. महाऊर्जाकडे नोंदणी झालेल्या प्रकल्पांना, मूलभूत सुविधा संमती महाऊर्जाकडून देण्यात येईल.
- ३) सहवीज निर्मिती प्रकल्पांमधील वीज खरेदी करार हे उद्दिष्टपूर्ती होईपर्यंत निविदा प्रक्रियेने न करता मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे निश्चित केलेल्या दराने व टाकण्यात आलेल्या अटी व शर्तीवर सामंजस्य करारान्वये

महावितरण कंपनीद्वारे वीज खरेदी करण्यात येईल. उद्दिष्टपूर्तीनंतर निविदा प्रक्रियेद्वारे वीज खरेदी करार करण्याची खरेदीदारास मुभा राहिल.

(४) लघुजल निर्मिती प्रकल्प:-

- १) अपारंपारिक ऊर्जा निर्मितीचे धोरण-२०१५ मध्ये लघुजल निर्मिती प्रकल्पांकरीता ४०० मेगावॉट इतके उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले होते, त्यापैकी प्रत्यक्ष साध्य २० मेगावॉट इतकेच झालेले आहे. हे पाहता या धोरणात ३८० मेगावॉट इतके नवीन प्रकल्पांकरीता उद्दिष्ट निश्चित करण्यात येत आहे. या धोरणांतर्गत नवीन प्रकल्पांना महाऊर्जाकडे नोंदणी झाल्यावर मुलभूत सुविधा संमती घेणे आवश्यक राहिल.
- २) लघुजल निर्मिती प्रकल्पांमधील वीज खरेदी करार हे उद्दिष्टपूर्ती होईपर्यंत निविदा प्रक्रियेने न करता मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे निश्चित केलेल्या दराने व टाकण्यात आलेल्या अटी व शर्तीवर सामंजस्य करारान्वये महावितरण कंपनीद्वारे वीज खरेदी करण्यात येईल. उद्दिष्टपूर्तीनंतर निविदा प्रक्रियेद्वारे वीज खरेदी करार करण्याची खरेदीदारास मुभा राहिल.

(५) शहरी घनकचऱ्यावर आधारित वीज निर्मिती प्रकल्प:-

- १) राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रामध्ये सेंट्रीय (विघटनक्षम) व असेंट्रीय पदार्थ निर्माण होत असून त्याची योग्य विल्हेवाट लावणे ही पर्यावरणाच्या दृष्टीने महत्वाची व आवश्यक बाब आहे. त्यामुळे अशा टाकाऊ पदार्थापासून वीज निर्मिती प्रकल्पांना देखील काही प्रमाणात प्रोत्साहन देण्याची आवश्यकता आहे. अशा पदार्थापासून स्वतंत्र वीज निर्मिती प्रकल्प विकसित करणे शक्य आहे. याकरीता अशा प्रकल्पांकरीता २०० मेगावॉटचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले आहे.
- २) अशा प्रकल्पासाठी लागणाऱ्या लघुदाब, उच्चदाब, अतिउच्चदाब उपकेंद्राचे व त्यांना लागणाऱ्या पारेषण व वितरण वाहिन्यांचे सर्वेक्षण यथास्थिती महापारेषण अथवा महावितरण प्रकल्पधारकांसमवेत संयुक्तपणे करतील. सर्वेक्षणांती लागणाऱ्या उपकेंद्र/वितरण वाहिन्यांची कामे प्रकल्पधारकाने महापारेषण/वितरण कंपनीच्या तांत्रिक परिणामानुसार व त्यांनी मान्य केलेल्या अंदाजपत्रकानुसार कंपनीच्या देखरेखेखाली प्रकल्पधारकांकडून स्वखर्चाने करून घेण्यात येतील. तसेच तद्नंतरच्या काळात उपकेंद्रे, पारेषण व वितरण वाहिन्यांमधील सुदृढीकरण अथवा कराव्या लागणाऱ्या बदलाचा समावेश निष्कासन व्यवस्थेत असेल. याशिवाय प्रकल्पापासून ते उपकेंद्रापर्यंत जोडल्या जाणाऱ्या ११ के.व्ही. किंवा त्यापेक्षा जास्त वाहिन्यांचा समावेश निष्कासन व्यवस्थेत असेल.
- ३) शहरी घनकचऱ्यापासून वीज निर्मिती प्रकल्पांमधील वीज खरेदी करार हे उद्दिष्टपूर्ती होईपर्यंत निविदा प्रक्रियेने न करता मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे निश्चित केलेल्या दराने व टाकण्यात आलेल्या अटी व शर्तीवर सामंजस्य करारान्वये महावितरण कंपनीद्वारे वीज खरेदी करण्यात येईल. उद्दिष्टपूर्तीनंतर निविदा प्रक्रियेद्वारे वीज खरेदी करार करण्याची खरेदीदारास मुभा राहिल.
- ४) शहरी घनकचऱ्यापासून वीज निर्मिती प्रकल्पासोबत वीज वितरण कंपनीच्या होणाऱ्या वीज खरेदी निविदा प्रक्रियेऐवजी वीज खरेदी करारानुसार होईल.
- ५) सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

वरील बाबीं विचारात घेऊन या धोरणांतर्गत अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतापासून पारेषण संलग्न वीज निर्मितीचे प्रकल्प विकसित करण्याचे उद्दिष्ट व त्यासाठी लागणाऱ्या आर्थिक निधीची आवश्यकता खालीलप्रमाणे राहिल :-

अ.क्र.	अपारंपारिक ऊर्जा स्रोत	उद्दिष्ट (मे. वॅ.)	निधी स्रोत
१	सौर ऊर्जेद्वारे वीज निर्मिती प्रकल्प	१२९३०	खाजगी विकासक, केंद्र
२.	पवन ऊर्जेद्वारे वीज निर्मिती प्रकल्प	२५००	शासन, संस्था, संबधीत
३.	ऊसाच्या चिपाडांवर / कृषि अवशेषांवर आधारित सह-वीज निर्मिती प्रकल्प	१३५०	विभाग यांचे गुंतवणूकीमधून
४.	लघु जल विद्युत निर्मिती प्रकल्प	३८०	
५.	शहरी घनकचऱ्यावर आधारित वीज निर्मिती प्रकल्प	२००	
एकुण		१७३६०	

भाग-२

राज्याचे नवीन व नवीकरणीय (अपारंपारिक) ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मितीच्या पारेषण विरहीत प्रकल्पांसाठी एकत्रित धोरण- २०२०.

याधोरणांतर्गत राज्यात पुढील ५ वर्षांसाठी खालीलप्रमाणे विविध योजना व त्यांतर्गत आस्थापित करावयाचे सौर कृषी पंप, छतावरील पारेषण विरहीत /हायब्रीड सौर विद्युत संच, सौर उष्णजल संयंत्र, स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्र, विकेंद्रीत सूक्ष्म पारेषण प्रकल्प, ग्रामीण विद्युतीकरण, सौर ऊर्जेवर आधारित कोल्ड स्टोरेज (Cold Storage) आस्थापित करण्याचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	योजना/ संयंत्र	प्रति वर्ष उद्दिष्ट (क्षमता/संख्या)	प्रतिवर्ष आर्थिक तरतूद (कोटी)
१	इमारतीचे छत (रुफटॉप) व जमिनीवरील पारेषण विरहीत/ हायब्रीड सौर विद्युत संच.	५२,००० कि.वॅ.	खाजगी विकासक, केंद्र शासन, संस्था, संबधीत विभाग,
२	सौर कृषीपंप आस्थापित करणे.	१००,००० नग	--
३	लघुजल व नळ पाणीपुरवठ्यासाठी सौर पंपाची आस्थापना.	२००० पंप	खाजगी विकासक, केंद्र शासन (उपलब्ध असल्यास), संस्था, संबधीत विभाग,
४	ग्रामीण विद्युतीकरण कार्यक्रम	१०,००० घरे	३८
५	विकेंद्रीत सूक्ष्म पारेषण (Micro Grid) प्रकल्प.	२० गावे	४०
६	सौर उष्णजल संयंत्र व स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्र	५५,०००चौ.मी.	खाजगी विकासक, केंद्र शासन (उपलब्ध असल्यास), संस्था, संबधीत विभाग,
७	सौर ऊर्जेवर आधारित Cold Storage	८०० नग	खाजगी विकासक, केंद्र शासन (उपलब्ध असल्यास), संस्था,
एकूण			७८

सर्वसाधारण मार्गदर्शक तत्वे :-

१) या धोरणांतर्गत राबविण्यात येणारे पारेषण विरहीत सौर ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प / संयंत्रासाठी केंद्र शासन व महाऊर्जाच्या मार्गदर्शक तत्वे व तांत्रिक मोजमापे (Technical Specifications) यांचा अवलंब करण्यात येईल.

तसेच यासंदर्भात केंद्र शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले उच्चतम सुधारित तंत्रज्ञान वापरणे व या संदर्भातील महाऊर्जाच्या वेळोवेळीच्या मार्गदर्शक सूचनांचे अनुपालन करणे बंधनकारक असेल.

- २) या धोरणांतर्गत पारेषण विरहीत प्रकल्प / संयंत्र आस्थापित करणे व कार्यान्वित करणे, धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने प्रकल्पाच्या उभारणीस चालना देण्यासाठी सुलभ प्रक्रियेसह आवश्यक अशी कार्यपद्धती वेगळ्याने ऊर्जा विभागाद्वारे निर्गमित करण्यात येईल.
- ३) या धोरणांतर्गत आस्थापित होणाऱ्या सर्व प्रकल्पांसाठी (सार्वजनिक बांधकाम विभाग व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांच्या प्रकल्पासह) तांत्रिक मान्यता देण्याचे अधिकार महाऊर्जास राहतील. त्यासाठी एकूण प्रकल्प किंमतीच्या एक टक्का एवढी रक्कम कार्यान्वयन यंत्रणेने महाऊर्जाकडे जमा करणे आवश्यक राहिल.
- ४) महाऊर्जामार्फत प्रकल्प राबविण्याचे झाल्यास त्यासाठी प्रकल्प व्यवस्थापन शुल्कापोटी (PMC) २% ते ५% पर्यंत प्रकल्पाच्या स्वरूपानुसार रक्कम आकारण्यात येईल.
- ५) या धोरणांतर्गत आस्थापित होणाऱ्या विविध संयंत्रांसाठीची आधारभूत किंमत (benchmark cost) महाऊर्जाकडून प्रतिवर्षी जाहीर केली जाईल.
- ६) या धोरणात नमूद संयंत्रांव्यतिरिक्त इतर योजनांच्या निधीतून नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा संयंत्र आस्थापित करावयाची असल्यास त्याची तांत्रिक मंजूरी व तांत्रिक मोजमापे महाऊर्जामार्फत प्राप्त करून घेणे अनिवार्य राहिल.
- ७) या धोरणांतर्गत सौर ऊर्जा संच / प्रकल्प उभारणी करणाऱ्या उत्पादक / System Integrator यांना महाऊर्जाकडे नोंदणी करणे बंधनकारक राहिल.
- ८) या धोरणांतर्गत उभारण्यात येणाऱ्या पारेषण विरहीत सौर ऊर्जा संच / प्रकल्प महाऊर्जाकडे नोंदणी करणे बंधनकारक राहिल. यासाठीचे निकष महाऊर्जामार्फत ठरविण्यात येतील.

(९) इमारतीचे छत (रुफटॉप) व जमिनीवरील पारेषण विरहीत / हायब्रीड सौर विद्युत संच आस्थापित

करणे:-

- १) या धोरणांतर्गत राज्यातील शासकीय, निमशासकीय, स्थानिक स्वराज्य संस्था यांची कार्यालये, अनुदानित शैक्षणिक संस्था, समाजकल्याण विभाग/आदिवासी विभाग, आश्रमशाळा व वसतिगृहे, गोशाळा व पांजरपोळ, आरोग्य विभागांतर्गत प्राथमिक आरोग्य केंद्र, ग्रामीण रुग्णालये, पणन विभागांतर्गत असलेल्या कृषी उत्पन्न बाजार समित्या, कुटीर व सुक्ष्म उद्योग तसेच पारेषण विरहीत / हायब्रीड सौर विद्युत संच आस्थापित करण्यात येतील.
- २) यापैकी इमारतीचे छत (रुफटॉप) व जमिनीवर आस्थापित होणारे १ ते १०० कि.वॅ. क्षमतेपर्यंतचे पारेषण विरहीत / हायब्रीड सौर विद्युत संच अर्थसहाय्याकरीता पात्र राहतील.
- ३) रुफटॉप व जमिनीवर आधारित पारेषण विरहीत / हायब्रीड सौर विद्युत संचाची आस्थापना केंद्र शासनाचे नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय आणि महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा) यांनी वेळोवेळी दिलेल्या विहीत तांत्रिक मोजमापे (Technical Specification) व मानांकनानुसार असावी. सदर रुफटॉप व जमिनीवर आधारित पारेषण विरहीत / हायब्रीड सौर विद्युत संचाची आस्थापना तसेच पाच वर्षांसाठी देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी कार्यान्वयन यंत्रणेची राहिल. या योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी महाऊर्जा मार्फत ऑन-लाईन पोर्टल तयार करण्यात येईल. सदर योजना राबविण्यापूर्वी जेथे सार्वजनिक बांधकाम विभागाद्वारे Energy

Efficient Equipments बसविले आहेत अथवा प्रस्तावित आहेत, त्याकरीता संबंधित विभागांशी समन्वय करुन महाऊर्जाद्वारे योजना राबविण्यात येईल.

- ४) राज्यातील शासकीय, निमशासकीय, स्थानिक स्वराज्य संस्था, समाजकल्याण विभाग / आदिवासी विभाग, आश्रमशाळा व वसतिगृहे, आरोग्य विभागांतर्गत प्राथमिक आरोग्य केंद्र, ग्रामीण रुग्णालये अशा इमारतीचे छत (रुफटॉप) व जमिनीवरील पारेषण विरहीत / संलग्न सौर विद्युत संच, हायब्रीड इन्व्हर्टर व लिथियम फेरोफोस्फेट (LiFePO₄) प्रकारच्या बॅटरीसह आस्थापित करण्यासाठी वरील सुट्ट्या भागांचा समावेश असेल. सौर विद्युत संचाची कमाल क्षमता १०० किलोवॉट एवढी असावी.
- ५) यासाठी प्रतिवर्ष १२००० किलोवॉट उद्दिष्ट निश्चित करण्यात येत आहे.
- ६) सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग त्यांच्या अर्थसंकल्पात आवश्यक तरतूद करुन योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.
- ७) सहकारी संस्था, सहकारी गृहनिर्माण संस्था, निबंधक सहकार यांच्याकडील नोंदणीकृत इमारती, अपार्टमेंट ओनरशिपमधील नोंदणीकृत इमारती, नोंदणीकृत टारुनशिपमधील इमारती, धर्मदाय संस्था / दवाखाने, अनुदानित शैक्षणिक संस्था, गोशाळा व पांजरपोळ, यांच्या इमारतीचे छत (रुफटॉप) व जमिनीवरील पारेषण विरहीत / हायब्रीड सौर विद्युत संच आस्थापित करण्यासाठी सौर विद्युत संचाची कमाल क्षमता ५० किलोवॉट एवढी असावी.
- ८) यासाठी प्रतिवर्ष ४०००० किलोवॉट इतके उद्दिष्ट निश्चित करण्यात येत आहे.
- ९) या घटकातील प्रकल्प राबविण्याचे निकष व कार्यपध्दती महाऊर्जांच्या सल्ल्याने ऊर्जा विभागाद्वारे ठरविण्यात येईल.

(२) सौर कृषीपंप आस्थापित करणे :-

केंद्र शासनाच्या कुसुम योजनेअंतर्गत अथवा मुख्यमंत्री सौर कृषीपंप योजनेंतर्गत शेतकऱ्यांना ३ / ५ / ७.५० अश्वशक्ती क्षमतेचे त्या त्या वर्षाची आवश्यकता व मागणी विचारात घेऊन कमाल १००००० नग पारेषण विरहीत सौर कृषी पंप आस्थापित करण्यात येतील. त्यापैकी सर्वसाधारण गटाच्या लाभार्थ्यांकरीता ७७५०० नग सौर कृषीपंप वाटप नियोजित असून यामध्ये लाभार्थी हिस्सा १० टक्के असेल. अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या लाभार्थ्यांसाठी असलेल्या १० टक्के लाभार्थी हिस्स्यापैकी ५ टक्के लाभार्थी हिस्सा अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या लाभार्थ्यांकडून घेण्यात येणार आहे. त्यानुसार अनुसूचित जातींच्या लाभार्थ्यांकरिता १३५०० नग सौर कृषी पंप व अनुसूचित जमातींच्या लाभार्थ्यांकरिता १००० नग सौर कृषीपंप देण्यात येणार आहेत. केंद्र शासनाच्या कुसुम महाअभियानांतर्गत केंद्र शासनाकडून ३० टक्के अनुदान प्राप्त होणार असून या योजनेअंतर्गत त्या त्या वर्षी केंद्र शासनाने राज्यासाठी मंजूर केलेल्या सौर कृषीपंपासह मा.उपमुख्यमंत्री (नियोजन व वित्त) यांनी सन २०२०-२१ च्या अर्थसंकल्पीय भाषणात उल्लेख केल्यानुसार दरवर्षी १,००,००० नग सौर कृषीपंप आस्थापित करण्यात येतील. यासाठी रुपये १९५० कोटी रक्कम लागणार असून त्यापैकी रु. ५८५ कोटी केंद्राकडून अनुदान स्वरूपात उपलब्ध होऊ शकतात. लाभार्थी हिस्सा रु. १७३ कोटी होत असून राज्य शासनाचा हिस्सा सुमारे रु. ४३६ कोटी राहणार आहे व उर्वरित रक्कम सुमारे रु. ७५६ कोटी अतिरिक्त वीज विक्री कर व हरीत ऊर्जा निधीमधून उपलब्ध होणे अपेक्षित आहे. यानुसार याबाबतची योजना तयार करुन त्यास मंत्रीमंडळाची मान्यता स्वतंत्रपणे घेण्यात येईल. यास अनुलक्षून दरवर्षी त्याप्रमाणे शेतकऱ्यांसाठी सौर कृषीपंप आस्थापित करण्यात येतील. सदर योजनेची अंमलबजावणी नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय (MNRE) यांनी विहित करुन दिलेल्या कार्यपध्दतीप्रमाणे करण्यात येईल. यासाठी

अनुदानाची उपलब्धता वेगळ्याने करण्यात येईल. राज्य शासनाची मुख्यमंत्री सौर कृषीपंप योजना कुसुम योजनेशी संलग्नित करता येऊ शकेल.

(३) लघुजल व नळ पाणीपुरवठा करण्यासाठी पारेषण विरहीत सौर पंपाचा वापर करणे :-

केंद्र शासनाने ग्रामीण भागात पाईपलाईनद्वारे पाणी पुरवठा करण्यासाठी भर दिला आहे. ग्रामीण व दुर्गम भागात वीज पुरवठा होऊ न शकणाऱ्या गावे / पाडे/ वाड्या / वस्त्या / ग्रामपंचायती या ठिकाणी पिण्याच्या पाण्याचा उपसा व पुरवठा करण्यासाठी सार्वजनिक पाणी पुरवठा योजनांकरिता सौर पंपाचा वापर करणे उपयुक्त आहे. यासाठी तलाव / विहिरी / कूपनलिका यासारख्या उपलब्ध स्रोतांवर सौर ऊर्जेवर आधारित ३, ५ व ७.५ अश्वशक्ती क्षमतेच्या पंपांची आस्थापना करून लघु जल व नळ पाणी पुरवठ्याकरिता योजना राबविण्यात येईल.

- १) याअंतर्गत राज्यामधील गावे / पाडे/ वाड्या / वस्त्या / ग्रामपंचायती या ठिकाणी आवश्यकतेनुसार ३, ५ व ७.५ अश्वशक्ती क्षमतेचे २,००० पारेषण विरहीत सौर पंप प्रतिवर्ष आस्थापित करण्याचे निश्चित करण्यात येत आहे.
- २) याअंतर्गत तांत्रिक योग्यतेनुसार ५००० पर्यंत लोकसंख्या असलेली गावे / पाडे/ वाड्या / वस्त्या / ग्रामपंचायती पात्र असतील.
- ३) याअंतर्गत भौगोलिक परिस्थितीमुळे जेथे सार्वजनिक पाणी पुरवठा योजनेसाठी वीज पुरवठा किफायतशीर होत नसेल अशी ठिकाणे पात्र असतील.
- ४) याअंतर्गत अद्यापपर्यंत वीज पुरवठा होऊ न शकलेली गावे, पिण्याच्या पाण्याकरिता पूर्णपणे हातपंपावर अवलंबून असलेली गावे व खंडित वीज पुरवठा होत असलेली गावे पात्र असतील व त्यांना प्राधान्य देण्यात येईल.
- ५) याअंतर्गत पारेषण विरहीत सौर पंपाची आस्थापना नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय यांनी वेळोवेळी दिलेल्या विहित तांत्रिक मोजमापे (Technical Specifications) व विहित मानांकनानुसार करणे आवश्यक राहिल. याबाबतच्या अंमलबजावणीची कार्यपध्दती व निकष महाऊर्जांच्या सल्ल्याने ऊर्जा विभागाद्वारे निश्चित करण्यात येतील.
- ६) सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

(४) ग्रामीण विद्युतीकरण कार्यक्रम:-

केंद्र व राज्य शासन यांचेकडून दुर्गम गावे/वाड्या जेथे पारंपारिक ऊर्जा स्रोतांद्वारे वीज पोहोचणार नाही अशी दुर्गम गावे/ वाड्या/ पाडे येथील घरांचे अपारंपारिक ऊर्जा स्तोत्राद्वारे विद्युतीकरण करण्यासाठी महत्व देण्यात आले आहे. त्यानुसार याधोरणांतर्गत महावितरण कंपनीला पुढील ५ वर्षांमध्ये ज्या गावे /वाड्या / पाडे यांचे पारंपारिक पध्दतीने विद्युतीकरण करणे शक्य होणार नाही, अशा ठिकाणी महाऊर्जा मार्फत सौभाग्य योजनेअंतर्गत असलेल्या तांत्रिक मोजमापाप्रमाणे सौर ऊर्जेद्वारे घरगुती दिवे व पंखा उपलब्ध करून देण्यात येईल.

लाभार्थी :- राज्यातील अति दुर्गम गावे / वाड्या जेथे पारंपारिक ऊर्जा स्तोत्रांद्वारे वीज पोहोचणार नाही अशी दुर्गम गावे / वाड्या / पाडे येथील घरे पात्र राहतील.

योजना :- राज्यातील अति दुर्गम अति दुर्गम गावे / वाड्या जेथे पारंपारिक ऊर्जा स्तोत्रांद्वारे वीज पोहोचणार नाही अशी दुर्गम गावे / वाड्या /पाडे येथील घरांसाठी १०० टक्के आर्थिक सहाय्य तत्वावर सौर ऊर्जेवर आधारीत घरगुती दिवे

व पंखा उपलब्ध करून देण्यात येईल. या योजनेअंतर्गत आस्थापित करण्यात येणाऱ्या संयंत्राचा पाच वर्षे हमी / देखभाल व दुरुस्ती कालावधीसह आस्थापकाबरोबर करारनामा करण्यात येईल.

उद्दिष्ट :- यासाठी प्रतिवर्ष १०००० घरांचे सौर ऊर्जेवर चालणाऱ्या सौर घरगुती दिवे एवढे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे. यासाठी राज्य शासनाकडून दरवर्षी रु. ३८ कोटी तरतूद करण्यात येईल. याबाबतच्या अंमलबजावणीची कार्यपध्दती व निकष महाऊर्जाच्या सल्ल्याने ऊर्जा विभागाद्वारे निश्चित करण्यात येतील.

(५) विकेंद्रित सूक्ष्म पारेषण (Micro Grid) प्रकल्प :-

राज्यातील अतिदुर्गम भागातील पारंपारिक पध्दतीने विद्युतीकरण होऊ न शकणाऱ्या गावांमध्ये सौर ऊर्जा किंवा अन्य अपारंपारिक ऊर्जेद्वारे विकेंद्रित सूक्ष्म पारेषण प्रकल्प (Micro Grid Project) १००% आर्थिक सहाय्य तत्वावर राबविण्यात येईल. विकेंद्रित सूक्ष्म पारेषण प्रकल्पातून निर्माण होणाऱ्या विजेच्या/ ऊर्जेच्या मोजणी व मापन करण्यासाठी ऑन-लाईन पोर्टलचा वापर करण्यात येईल. एका गावामध्ये प्रकल्प आस्थापित करण्यासाठी अंदाजे रु.२.०० कोटी खर्च अपेक्षित आहे. याअंतर्गत दरवर्षी २० गावांमध्ये ही योजना राबविण्यात येईल. यासाठी राज्य शासनाकडून दरवर्षी रु. ४० कोटी तरतूद करण्यात येईल. याबाबतची अंमलबजावणीची कार्यपध्दती व निकष महाऊर्जाच्या सल्ल्याने ऊर्जा विभागाद्वारे निश्चित करण्यात येतील. यासाठी प्रतिवर्ष आवश्यकतेनुसार निधी उपलब्ध करण्यात येईल.

(६) सौर उष्णजल संयंत्रे व स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्र आस्थापित करणे :-

- १) राज्यातील शासकीय, निमशासकीय, स्थानिक स्वराज्य संस्था यांचे विश्रामगृह, वसतिगृह, रुग्णालये, दवाखाने, कारागृहे व प्रशिक्षण केंद्रे या ठिकाणी किमान २५० लिटर्स प्रतिदिन व त्यापुढील क्षमतेची सौर उष्णजल/ स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्रे आस्थापित करण्यात येतील.
- २) सौर उष्णजल/ स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्रांची आस्थापना केंद्र शासनाचे नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय आणि महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा) यांनी वेळोवेळी दिलेल्या विहित तांत्रिक मोजमापे (Technical Specifications) व मानांकनानुसार करण्यात येईल.
- ३) सदर सौर उष्णजल / स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्रांची आस्थापना तसेच हमी आणि देखभाल व दुरुस्ती ५ वर्षांपर्यंत करण्याची जबाबदारी संबंधित उत्पादक / सिस्टिम इंटीग्रेटरची राहिल.
- ४) सदर योजना राबविण्यासाठी महाऊर्जाच्या संकेत स्थळावर ई- पोर्टल तयार करण्यात येईल. या पोर्टलवर नोंदणीकरण करण्यासाठी प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य या तत्वावर कार्यवाही करण्यात येईल.
- ५) सौर उष्णजल संयंत्र आस्थापित करण्यासाठी प्रतिवर्ष ५०००० चौ.मी. इतके उद्दिष्ट ठेवण्यात येईल. स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्रे आस्थापित करण्यासाठी प्रतिवर्ष ५००० चौ.मी. इतके उद्दिष्ट ठेवण्यात येईल.
- ६) सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.
- ७) याबाबतच्या अंमलबजावणीची कार्यपध्दती व निकष महाऊर्जाच्या सल्ल्याने ऊर्जा विभागाद्वारे निश्चित करण्यात येतील.

(७) सौर ऊर्जेवर आधारित शीतगृहे (Cold Storage) :-

राज्यामधील सहकारी संस्था, शेतकरी गट, शेतकरी उत्पादक कंपनी, बचत गट, वैयक्तिक शेतकरी इ. यांना त्यांचे शेती उत्पादने जास्त कालावधीसाठी ताजे राहण्यासाठी, तसेच जास्त कालावधीसाठी साठवण (Cold Storage) करण्यासाठी सौर ऊर्जेचा वापर केल्यास यासाठी लागणाऱ्या पारंपारिक विजेची बचत होऊ शकते.

लाभार्थी :- राज्यामधील सहकारी संस्था, शेतकरी गट, शेतकरी उत्पादक कंपनी, बचत गट, वैयक्तिक शेतकरी, इ.

योजना :- या योजनेतर्गत सहकारी संस्था, शेतकरी गट, शेतकरी उत्पादक कंपनी, बचत गट, वैयक्तिक शेतकरी, इ. यांना त्यांची उत्पादने जास्त कालावधीसाठी साठवण (cold storage) करण्यासाठी सौर ऊर्जेवर आधारीत संयंत्र आस्थापित करण्यासाठी योजना राबविण्यात येईल. या योजनेतर्गत प्रतिवर्ष ८०० प्रकल्प घेण्याचे नियोजित आहे. सदर योजना राबविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभाग योजना राबविण्याचा निर्णय घेतील.

केंद्र शासना मार्फत सौर ऊर्जेवर आधारित Cold Storage संयंत्र आस्थापित करण्यासाठी प्रकल्प खर्चाच्या ३० टक्के आर्थिक सहाय्य देण्यात येते. यासाठी महाऊर्जाद्वारे संबंधित विभागांना मदत व सहकार्य करण्यात येईल.

याबाबतच्या अंमलबजावणीची कार्यपध्दती व निकष महाऊर्जाच्या सल्ल्याने ऊर्जा विभागाद्वारे निश्चित करण्यात येतील.

राज्यातील सर्व शासकीय / निमशासकीय, शासन पुरस्कृत, शासन अंगीकृत इ. विभाग, कार्यालये, संस्था यांच्या मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या सर्व अपारंपारिक ऊर्जेच्या कार्यक्रमांची माहिती महाऊर्जास देणे बंधनकारक करण्याबाबत:-

राज्यातील विविध शासकीय / निमशासकीय, शासन पुरस्कृत, शासन अंगीकृत इ. विभाग, कार्यालये, संस्था यांच्या मार्फत अपारंपारिक ऊर्जेवर आधारीत विविध योजना, प्रकल्प, संयंत्रे आस्थापित करण्यासाठी वेगवेगळ्या निधी स्रोतातून उदा. जिल्हा नियोजन समिती, स्थानिक योजनांसाठी निधी इ. निधी उपलब्ध होत असतो. सदर योजना, प्रकल्प, संयंत्रे यांची अंमलबजावणी करताना त्यासाठी केंद्र शासन, राज्य शासन, भारतीय मानक ब्युरो इ. यांचे मापदंड, तांत्रिक परिमाण इ. नुसार कार्यवाही होणे गरजेचे आहे. तसेच सदर प्रकल्प योजना, प्रकल्प, संयंत्रे आस्थापित केल्यानंतर त्यांची पुढील पाच वर्षांसाठी विमा पॉलिसी आणि दुरुस्ती व देखभाल करणे याबाबी अंमलात आणणे गरजेचे आहे. महाऊर्जा मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या सर्व योजनांमध्ये या बाबींचा समावेश करण्यात येतो.

हे विचारात घेता राज्यातील सर्व शासकीय/ निमशासकीय यंत्रणेमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या अपारंपारिक ऊर्जेवर आधारीत सर्व योजना, प्रकल्प, संयंत्रे इ. यांची अंमलबजावणीची माहिती महाऊर्जास देणे बंधनकारक करण्यात येत आहे. त्यासाठी महाऊर्जा एक संकेतस्थळ (Web Portal) उपलब्ध करून देईल.

धोरणांतर्गत योजनांसाठी निधीची तरतूद: -

या धोरणांतर्गत राबवावयाच्या योजनांसाठी निधीची तरतूद केंद्र शासनाचे अनुदान/ हरित ऊर्जा निधी/ नागरी व स्थानिक स्वराज्य संस्था/ राज्य शासन (एनआरएसई) /विशेष घटक योजना/ आदिवासी उपयोजना / इतर प्रशासकीय विभागाकडील निधीचा या प्रयोजनार्थ वापरता येऊ शकणारा स्रोत, अतिरिक्त वीज विक्रीकर (ToSE),

जिल्हा विकास निधी/ केंद्रीय व आंतरराष्ट्रीय वित्तीय सहाय्य करणाऱ्या संस्था इत्यादी स्रोतांमधून उपलब्ध करण्यात येईल.

महाराष्ट्राच्या सादील खर्चापोटीच्या तरतुदीबाबत:-

या धोरणांतर्गत महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण यांना थेट शासनामार्फत मिळणाऱ्या निधीतून आस्थापित होणाऱ्या प्रकल्पांना मिळालेल्या निधीमधून प्राप्त होणाऱ्या तरतुदीमध्ये योजना राबविण्यासाठी करण्यात येणाऱ्या निविदा प्रक्रिया, ऑन-लाईन पोर्टल तयार करणे, तांत्रिक तपासणी खर्च, मनुष्यबळ, वाहन इत्यादींसाठी खर्चापोटी एकूण तरतुदीच्या २% रक्कम खर्च करावयाची मुभा राहिल. यासाठी शासन सहाय्यित योजनेच्या खर्चासाठी निधी उपलब्ध करताना खर्चाच्या २% रक्कम प्रकल्प खर्चात अंतर्भूत करून ती शासनाकडून महाराष्ट्रास उपलब्ध करून देण्यात येईल. याशिवाय जर कोणती स्थानिक यंत्रणा त्यांच्या निधीतून नाविन्यपूर्ण अपारंपारिक योजना अंमलात आणू इच्छित असेल तर अशा योजनांना तांत्रिक मंजूरी महाराष्ट्राकडून करून घेणे अनिवार्य असेल.

वरील योजना राबविण्यासाठी नमुद करण्यात आलेली उद्दिष्टे व आर्थिक तरतूद यामध्ये अंतरिम बदल करावयाचे झाल्यास यासाठी राज्य शासनाची मान्यता घेणे बंधनकारक राहिल.

सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक. १६०/१४६१, दि. ०१ डिसेंबर, २०२० तसेच वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक मंबैप्र- २०२०/प्र.क्र.१४, दि. ३१ डिसेंबर, २०२० नुसार यांनी दिलेल्या सहमतीस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

तसेच महसूल विभाग, वन विभाग, जलसंपदा विभाग, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, आदिवासी विकास विभाग, सामाजिक न्याय विभाग, कृषी व पदुम विभाग, उद्योग विभाग, पर्यावरण विभाग, सहकार, वस्त्रोद्योग व पणन विभाग, नगर विकास विभाग, ग्राम विकास विभाग, जलसंधारण विभाग, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, यांच्या अभिप्रायानुसार / सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२०१२३११७२४५०७३१० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(नानासाहेब ढाणे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई,
- २) मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ३) सर्व मंत्री / सर्व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मुंबई,
- ४) विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधान परिषद, विधान भवन मुंबई,

- ५) सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधान भवन, मुंबई,
- ६) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई,
- ७) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ८) प्रधान सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ९) सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव यांचे स्वीय सहायक, सर्व मंत्रालयीन विभाग,
- १०) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ११) सर्व जिल्हाधिकारी,
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषदा,
- १३) महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर,
- १४) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
- १५) सचिव, महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग, मुंबई (पत्राने),
- १६) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, सूत्रधारी कंपनी मर्या., मुंबई,
- १७) अध्यक्ष तथा व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्या., मुंबई,
- १८) अध्यक्ष तथा व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत निर्मिती कंपनी मर्या., मुंबई,
- १९) अध्यक्ष तथा व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण कंपनी मर्या., मुंबई,
- २०) महासंचालक, महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा), पुणे,
- २१) उप सचिव/ ऊर्जा-३, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- २२) ऊर्जा उप विभागातील सर्व कार्यासने, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- २३) मुख्य विद्युत निरीक्षक, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २४) निवड नस्ती, ऊर्जा-७, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.